ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ

FACTORS INFLUENCING THE EFFECTIVENESS OF THE MANAGEMENT OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSON IN NORTHERN REGIONS

วินัย ป้อมดำ *
ดร.สมเกียรติ ทานอก **
ดร.ประชุม รอดประเสริฐ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีศรีตำบล จำนวน 460 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และโปรแกรม LISREL 8.72 ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก 2. โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติ ดังนี้ ค่า x^2 = 80.44, df = 65, p-Vale = 0.09388, RMSEA = 0.023, CN = 528.60, GFI = 0.98, AGFI = 0.95 3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา มี 4 ปัจจัย ได้แก่ปัจจัยพฤติกรรม การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยบรรยากาศองค์การ ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านบรรยากาศองค์การ 4. ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นสอดคล้องกันถึงความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้อง กับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย ร้อยละ 100

คำสำคัญ: ประสิทธิผล, การประกันคุณภาพภายใน

* *ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
** *อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
*** *รองศาสตราจารย์ อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*

ABSTRACT

This research aimed to study the causal structure of factors that influenced the management effectiveness of the internal quality assurance system in basic educational schools; inspect the causal structure of factors that influenced the management effectiveness of the internal quality assurance system in basic educational schools through empirical data; and assess the appropriateness and the applicability. Research samplings derived from multistate random sampling from 460 school administrators and teachers acting heads of academic affairs. in schools under the Office of the Basic Education Commission in northern regions which were selected from the quality schools of the sub-districts in fiscal years 2011-2014. Research tools were questionnaires for the school administrators and the teachers acting heads of academic affairs and semi-structured interview questions for experts to consider the contextual appropriateness, possibility and applicability. The tools' Index of Objective Congruency was between .67 to 1.00 and their reliability values were between .82- .96. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation, kurtosis, skewness, Pearson Product Moment Correlation, confirmatory factor analysis, convergence test of theoretical models through empirical data with SPSS. The findings showed that 1. The efficiency of the internal quality assurance system in basic educational schools was in high level. 2. The study of the causal structure of factors that influenced the efficiency of the management of the internal quality assurance system in basic educational schools revealed that observable variables in each latent variable of the research models were considered the genuine element which was congruent with the result of the second-order confirmatory factor analysis. Also, it was found out that there were 4 factors that directly influenced the efficiency of the management of the internal quality assurance system in basic educational schools (the first two were with statistical significance at the .01 level whereas the last two were with statistical significance at the .05 level): administrative behaviors of the school administrators, organizational climate, the school administrators' leadership and achievement motive. Moreover, the factors that indirectly influenced the management effectiveness of the internal quality assurance system in basic educational schools through organizational climate were administrative behaviors of the school administrators and their achievement motive with statistical significance at the .01 level. 3. According to the convergence test of theoretical models, the causal structure of factors that influenced the efficiency of the management of the internal quality assurance system in basic educational schools was convergent with the empirical data. All factors could, explain the efficiency of the management of the internal quality assurance system in basic educational schools at 85 percent. 4. Relating the study of causal structure of factors that influenced the efficiency of the management of the internal quality assurance system in basic educational schools, the experts agreed on the appropriateness, possibility, accuracy and the applicability which was, 100 percent, congruent with the research's theories and concepts.

Keywords: Effectiveness, Quality Assurance System

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบถึงคนไทยทุกคน ทำอย่างไรคนไทยจึงจะสามารถผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกันกู้สถานการณ์ของประเทศ ให้พลิกฟื้นกลับคืนสู่สภาวะปกติได้โดยเร็ว สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่อุบัติเหตุ แต่เป็นเหตุที่หลายคนไม่ตระหนักเพิกเฉยและรู้เท่าไม่ถึง การณ์ บทเรียนครั้งนี้ “คุ้มค่า” สำหรับคนไทยที่จะได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุและรากเหง้าของปัญหา ที่แท้จริงซึ่งก็คือ คนไทยโดยรวมยังขาด “ความรู้ภูมิปัญญา” ที่จะนำพาประเทศให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดนทั้งด้านความรู้ เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ การจะเกิด ซึ่ง “ความรู้ภูมิปัญญา” ได้นั้นทุกคนในชาติต้องได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เฟืองจักรสำคัญ ที่จะนำพาสู่การศึกษาที่ดีมีคุณภาพก็คือ “ครู” (รุ่ง แก้วแดง, 2544)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของผู้เรียน ร่วมกันผลักดันการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ บนพื้นฐานความหลากหลายและความแตกต่างของปัจเจกบุคคล ตลอดจนสร้างกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมต่อคุณภาพ ของผู้เรียน เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษามีภารกิจหลักคือ “พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วม กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” จึงให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้อย่างชัดเจน การประกันคุณภาพการศึกษา จึงต้องเน้นเป้าหมายที่ผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย คือต้องประกันว่าผู้เรียน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ประกันว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วน ทั้งความรู้และคุณธรรม ประกันว่าครูอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่าหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาไทย หมวด 4 ที่ว่าด้วยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญ และสาระในทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมุ่งสู่แนวทางการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถนำพาผู้ที่อยู่ในองค์กรประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน

การบริหารระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานนั้น ที่ผ่านมาสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีการสรุปผลการประเมินของแต่ละโรงเรียน ผู้ประเมินได้วิเคราะห์สถานศึกษาเป็นปัจจัยภายในสถานศึกษา ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา โดยแจ้งจุดเด่นและจุดควรพัฒนาอย่างชัดเจน ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาได้ทันที จากผลการประเมินมีผลสอดรับกับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการจะมีโรงเรียนตัวอย่าง ที่สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สามารถใช้ทรัพยากรทุกภาคส่วนมามีส่วนร่วมสนับสนุน และสามารถใช้ปัจจัยอย่างมีคุณภาพ การบริหารงานจะเป็นไปอย่างหลายหลายทั้งปัจจัยภายในสถานศึกษาและปัจจัยภายนอกสถานศึกษาซึ่งถ้ามองในภาพรวมจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard M. Steers . (1991) ซึ่งมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การประกอบด้วยปัจจัยลักษณะองค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากรและลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่บริหารจัดการทรัพยากรและนำพาโรงเรียนสู่วิถีแห่งคุณภาพโดยมิลืมที่จะต้องพัฒนาตนเองด้านคุณลักษณะผู้นำและพฤติกรรมการบริหารให้เกิดศรัทธาด้วยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบและนำเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา อย่างถูกต้อง โดยผู้บริหารโรงเรียนใช้ศักยภาพภาวะผู้นำส่งเสริมอย่างเต็มที่ จะทำให้การจัดการศึกษาโดยใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติ ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ค้นพบข้อเท็จจริงและแนวคิดมาประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย วางโครงการ

แผนงานได้ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็วและประหยัดอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อตรวจสอบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์
4. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องและการนำไปใช้ประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานวิชาการของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียน ดีศรีตำบล จำนวน 1,476 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 460 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-state random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้างานวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของตัวแปรสถานภาพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามการรับรู้ของตนเอง ลักษณะเครื่องมือแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารจัดการระดับนโยบายการตรวจติดตามประเมินคุณภาพ/การอำนวยการในการทำงานหรือการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา ได้จากการพิจารณาความถูกต้องเชิงทฤษฎี และนำไปใช้ประโยชน์พร้อมให้ข้อเสนอแนะ ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (index of item-objective congruence: IOC) ถ้าข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try-out) แล้ววิเคราะห์ความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะของข้อมูลแต่ละตัวแปร ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง 2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด การทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานของความ สัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL และศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรในโมเดลภายหลังจากที่โมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และนำผลการดำเนินการวิจัย สู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

เป็นเครื่องมือ ซึ่งการวิเคราะห์เป็นการจับประเด็นสำคัญและดูความถี่เป็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

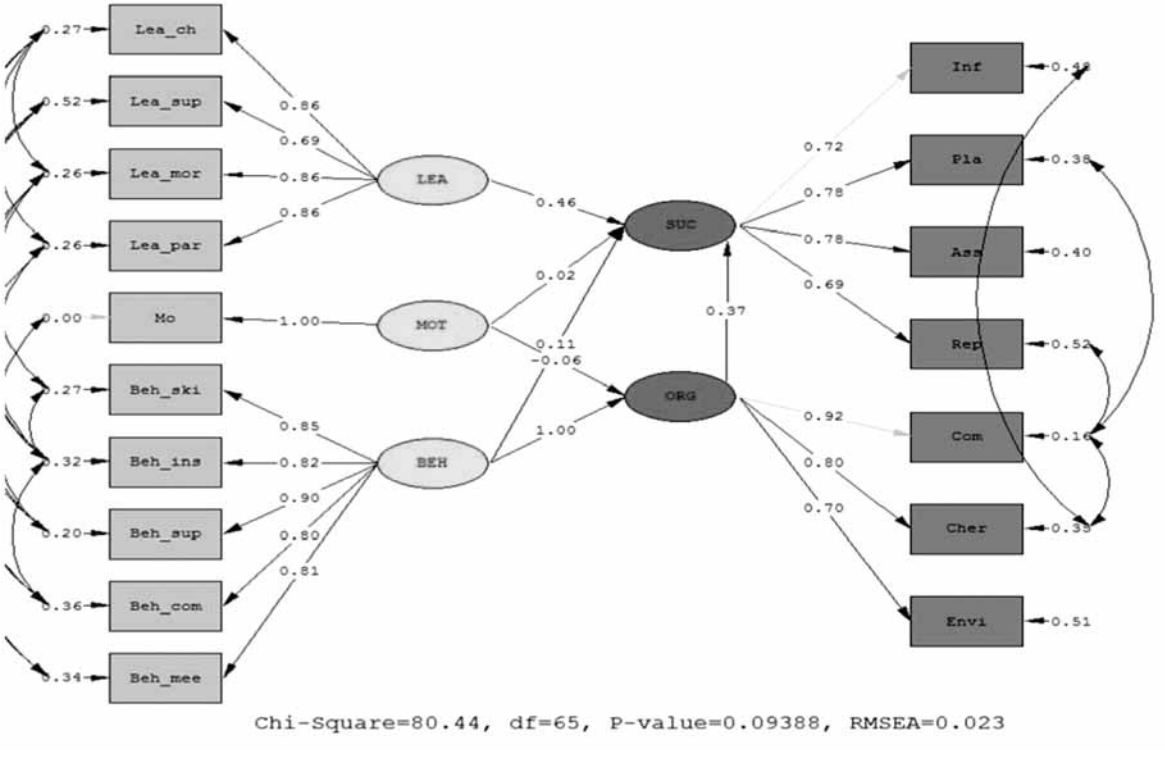
ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกปัจจัยมีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก

3. ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงของโมเดลการวิจัยถือเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบทุกตัวในโมเดลการวิจัยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ .37 ขึ้นไป ซึ่งยอมรับได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจำนวน 3 ปัจจัย พบว่าทั้ง 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง ได้แก่ ปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยบรรยากาศองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมพบว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผ่านบรรยากาศองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ เส้นอิทธิพลจากปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไปยังบรรยากาศองค์การ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สรุปโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 80.44 โดยมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.09 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 65 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (AGFI) เท่ากับ0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีของรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.02 ทั้ง 4 ปัจจัยอธิบายผลของประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 86 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และบรรยากาศองค์การ นอกจากนี้พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษายังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งทางผ่านบรรยากาศองค์การ

ตัวแปรที่มิอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับของค่าอิทธิพลโดยรวมมากที่สุด คือปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .48 ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .46 และปัจจัยบรรยากาศองค์การมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .37 และพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 1 ปัจจัย คือปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยบรรยากาศองค์การด้วยค่าอิทธิพล เท่ากับ .37 เพื่อไปยังประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำหรับปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัย พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลทางตรงไปยังปัจจัยบรรยากาศองค์การ ด้วยค่าอิทธิพล เท่ากับ 1.00

สรุปแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโมเดลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยบรรยากาศองค์การจะส่งผลทางตรงไปยังประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลส่งผลทางอ้อมไปยังประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในโดยผ่านบรรยากาศองค์การ

สำหรับตัวแปรแฝงภายในทั้ง 2 ตัว คือ บรรยากาศองค์การและประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภาพรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายค่อนข้างสูง เรียงลำดับโดยค่าสัมประสิทธิ์การทำนายประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เท่ากับ .86 และค่าสัมประสิทธิ์การทำนายบรรยากาศองค์การ เท่ากับ .90 สำหรับค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายสูงโดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายสูงสุดคือ Envi และมีค่าต่ำสุดคือ Envi กับ Lea-sup

ผลการวิเคราะห์ตามโมเดลการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลอง คือ ค่า Chi-Square, p-value, GFI, AGFI, SRMR, RMSEA, CFI และค่า Largest Standardized Residual อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานบ่งบอกความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

4. โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. การสังเคราะห์ข้อสรุปความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้คำถามปลายเปิด ตั้งประเด็นการสัมภาษณ์และจับประเด็นของความ เห็นที่สอดคล้องกัน ได้ผลการกำหนด

แนวทางการดำเนินการที่ใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้

แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารสู่มาตรฐานวิชาชีพและเป็นมืออาชีพ

1. ผู้บริหารศึกษาพัฒนากระบวนการคิด คิดกว้างคิดไกลคิดลึกเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานของการบริหารงานสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากร

2. ใช้กลวิธีการแก้ปัญหากระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ กล้านำเสนอ

3. การเป็นผู้นำทางจริยธรรม มนุษยสัมพันธ์ที่ดีประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากร

4. มอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ

5. การให้ขวัญและกำลังใจ สนับสนุน ยกย่องครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความรับผิดชอบ พิจารณาความดีความชอบและให้รางวัลตามผลการปฏิบัติงาน

แนวทางที่ 2 พัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเน้นการบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1. การสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจของกลุ่ม เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารลักษณะการทำงานเป็นทีมโดยรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรด้วยเหตุและผล

2. การบังคับบัญชา ใช้อำนาจหน้าที่สั่งการและควบคุมงานตามอำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม มอบหมายงานให้บุคลากรโดยสั่งการด้วยลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน สนับสนุนให้ครูและบุคลากรก้าวหน้าตามเส้นทางวิชาชีพของตน

3. การพัฒนางานจากการร่วมมือกับครูและบุคลากรวิเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาในอนาคต โดยตรวจสอบและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงงานตลอดเวลา

4. การจัดทำข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมผู้เรียนหรือแก้ปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5. เปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนและสนับสนุนจัดหางบประมาณให้ความสำคัญในการกำกับ ติดตามการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 3 พัฒนาผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ

1. นำข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกมาพิจารณาวางแผนงานวิชาการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. การสนับสนุนทรัพยากรที่ดี ผู้บริหารใส่ใจในการจัดหาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดสรร ผลิต วัสดุ ครุภัณฑ์ที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าการรายงานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติสูงสุด ผู้วิจัยเห็นว่าสถานศึกษามีความกังวลกับการรายงานการพัฒนาคุณภาพเพราะสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเป็นระยะอย่างต่อเนื่องตลอดจนทั้งต้องมีการรายงานประจำปี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงยึดถือแนวทางของการประเมินซึ่งมีแบบรายงานลักษณะเป็นรูปเล่มและตัวบ่งชี้ที่ปรากฏรายมาตรฐานเพื่อเตรียมรายงานในแต่ละครั้งของการประเมิน จึงเป็นการนำการโจทย์การปฏิบัติงานมาเป็นตัวตั้งในการทำงาน ซึ่งที่ควรจะเป็นคือ ต้องดำเนินงานตามขั้นตอนคือเริ่มตั้งแต่ การพัฒนาระบบสารสนเทศและ

มาตรฐานการศึกษา การจัดทำและการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพการศึกษา และการรายงานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผลการพัฒนาคุณภาพมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่องและถือว่าการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นงานปกติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2550) ซึ่งให้เหตุผลว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้นำในการบริหารจัดการให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพร้อม โดยการสร้างความตระหนัก การสร้างเสริมความรู้ และการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินการอย่างมีแบบแผนเป็นขั้นตอน ประกอบกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผู้บริหารจะอยู่ในฐานะผู้สนับสนุนหรือผู้อำนวยความสะดวก ความสัมพันธ์จะเป็นไปในแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง จุดเน้นที่สำคัญคือ ความเป็นเพื่อนร่วมงาน มิใช่ผู้บังคับบัญชา มีอิสระในการตัดสินใจและการกำหนดมาตรฐานการทำงานด้วยตนเอง การตัดสินใจร่วมและการมีวิสัยทัศน์ร่วม เป็นที่ยอมรับกันในการบริหารสมัยใหม่ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อประสิทธิภาพขององค์กร โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เกิดพันธะผูกพันร่วมเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ซึ่งถือเป็นหลักการที่ผู้มีส่วนร่วมเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นที่ยอมรับ การเป็นส่วนหนึ่งในโรงเรียน จะนำไปสู่ความรู้สึกผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ “กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536) ที่พบว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครูเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีตัวหนึ่งในปัจจัยด้านครูที่มีประสิทธิผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน” การสนับสนุนทางสังคมของครูจะเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และ Georgia,Jo.Christensen (1995) ที่พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่นำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ให้ดีขึ้น มี 13 พฤติกรรม ดังนี้ 1) การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน 2) การสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3) การสนับสนุนผู้ร่วมงานที่ดี 4) การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร 5) การส่งเสริมทางด้านการติดต่อสื่อสาร 6) การแสดงออกด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 7) การเอื้อ อำนวยในการประชุม 8) การมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน 9) การมีปฏิสัมพันธ์กับราชการและชุมชน 10) การสนับสนุนทรัพยากรที่ดี 11) การส่งเสริมด้านการเรียนการสอน 12) การใช้ทักษะด้านการบริหาร 13) การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการพัฒนาผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินการระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยคำนึงว่างานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นงานปกติที่ดำเนินการเป็นประจำจึงควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละด้านตามเวลาที่เหมาะสม

2. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลรวมสูงสุดที่จะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการบริหารระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งควรส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการใช้ทักษะการบริหาร ควรนำผลการพัฒนางานจากการตรวจสอบและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงงานตลอดเวลา และเปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม

3. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดที่จะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในซึ่งควรส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานของการบริหารงานสถานศึกษา ใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเป็นที่ยอมรับของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร ลักษณะการทำงานเป็นทีม

4. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยบรรยากาศองค์การ มีอิทธิพลทางตรงที่จะส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการบริหารระบบประกันคุณภาพภายใน และยังเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงความสำเร็จของพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่รับส่งผ่านไปเกิดประสิทธิผลของการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายใน จึงควรส่งเสริมให้

ผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม ส่งเสริมให้การบังคับบัญชามีประสิทธิภาพ เกิดขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน สถานศึกษามีสภาพ แวดล้อมที่เหมาะสม เป็นประโยชน์และเกิดความสำเร็จในการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

5. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในได้มากนัก ถ้าใช้อำนาจแบบสั่งการและมุ่งความสำเร็จเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความมานะ มุ่งมั่นรับผิดชอบ ตลอดจนมีความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงานใหม่ๆ ซึ่งบุคลิกภาพในตัวผู้บริหารเหล่านี้ต้องเป็นไปอย่างความมีภาวะผู้นำ ที่จะต้องเชื่อมโยงให้เหมาะสมกับการทำงานในบริบทสถานศึกษา

6. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภายในสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยที่ค้นพบสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการบริหารระบบการประกันคุณภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 86 ซึ่งอีกร้อยละ 14 เป็นปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ยังไม่ทราบ จึงสมควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางทฤษฎีเพื่อให้การศึกษาครอบคลุมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ. ข้าวฟ่าง.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). **ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

Georgia, Jo. Christensen. (1995). **The role of the principal in transformation accelerated Schools: A study using the critical incident technique to identify behaviors of principals**. Ph.D. Dissertation, Standford University.

Steers, Richard. M. (1991). **Organizational Effectiveness: A Behavioral View**. Monica: Good Year.